

The article examined the strengths, weaknesses, opportunities and threats of development wineries. Grouping wineries on the level of the potential opportunities of the environment are given by the author. The development strategy of wineries are proposed.

SWOT-analysis, strengths, weaknesses, opportunities, threats, strategy development.

УДК 65.011.47: 001.8:330.522.4:631.11

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Т. О. Мулик, кандидат економічних наук

І. П. Чехівська, студентка

Вінницький національний аграрний університет

Розглянуто основні методичні підходи до аналізу виробничих запасів підприємств аграрного сектору. Зокрема, досліджено методику аналізу стану, руху та ефективності використання виробничих запасів підприємства, запропоновано напрями вдосконалення аналітичного забезпечення управління виробничими запасами на підприємствах аграрного сектору України.

Виробничі запаси, аналіз, аналітичне забезпечення.

В умовах сьогодення кожне підприємство має на меті забезпечити підтримання виробничого процесу за допомогою побудови політики ефективного управління виробничими запасами, яка відіграє вагомую роль у формуванні структури витрат підприємств і впливає на рівень рентабельності та ефективності виробництва. Саме тому, питання аналізу виробничих запасів є актуальними, адже від ефективної організації управління виробничими запасами залежить результативність роботи підприємства, його конкурентоспроможність і фінансовий стан.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам аналізу забезпеченості та використання виробничих запасів приділяють значну увагу вітчизняні та зарубіжні дослідники. Так, ці питання висвітлені в роботах таких науковців, як І. І. Афанас'єва, Ф. Ф. Бутинець, О. В. Глібка, С. Ф. Голов, Г. О. Дарманська, І. А. Карабаза, І. Г. Костирко, С. Г. Михалевич, О. В. Мурашко, В. В. Новодворська та ін. Незважаючи на значний доробок цих авторів, ряд питань є проблемними та потребують ґрунтовних досліджень, а саме: обмеженість практичного аналізу використання виробничих запасів загальними розрахунками оцінки динаміки цих показників; відсутність у практиці роботи підприємств розрахунків із факторного аналізу зміни показників матеріаловіддачі;

© Т. О. Мулик, І. П. Чехівська, 2014

відрив теорії та практики аналізу визначення впливу використання виробничих запасів від аналізу кінцевих показників роботи підприємств – їхніх фінансових результатів; відсутність на підприємствах техніко-економічного аналізу тощо.

Мета дослідження – визначення методичних підходів до аналізу виробничих запасів на підприємствах аграрного сектору та їх вдосконалення.

Виклад основного матеріалу. Ефективне функціонування підприємств у ринкових умовах господарювання та успішне здійснення виробничого процесу залежить від наявності й раціонального використання виробничих запасів.

В економічній літературі термін «запаси» є достатньо специфічним, адже більшість авторів трактують його як предмети, на які спрямована праця людини з метою одержання готової продукції.

Відповідно до П(С)БО 9 «Запаси», під запасами розуміють активи, які:

- утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності;
- знаходяться в процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва;
- утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, а також управління підприємством [6].

Для стрімкого та безперебійного розвитку підприємства необхідною умовою є наявність у достатній кількості та якості виробничих запасів, тому проведення аналізу використання виробничих запасів набуває особливого практичного значення для кожного підприємства.

Джерелами проведення аналізу виробничих запасів є виробничо-фінансові та комерційні завдання, договори поставок, квартальні й річні звіти, дані аналітичного обліку.

Основними завданнями аналізу виробничих запасів є:

- вивчення строків, умов поставок та порядку розрахунку обсягів виробничих запасів за укладеними договорами;
- оцінка руху та структури споживання виробничих запасів за певний період і в динаміці;
- здійснення взаємозв'язків між обсягами випуску продукції та факторними показниками;
- оцінка рівня ефективності використання виробничих запасів;
- аналіз динаміки оптових цін на виробничі запаси;
- підрахунок резервів економії виробничих запасів;
- оцінка можливих варіантів мобілізації виявлених резервів підвищення ефективності використання виробничих запасів.

Здійснюючи аналіз виробничих запасів доцільно дотримуватися певної послідовності. У науковій літературі характеризуються різні етапи. Так, І. О. Чаюн та І. Ю. Бондар відокремлюють шість основних етапів аналізу запасів (рис. 1.).

Рис. 1. Етапи аналізу виробничих запасів [7]

Для здійснення оцінки складу, структури і зміни виробничих запасів необхідно використовувати натуральні, якісні та вартісні показники. За їх допомогою оцінюється наявність виробничих запасів, їх склад та рівень забезпеченості ними підприємства, відповідно до реальних потреб та існуючих стандартів, особливості їх формування, руху та ефективності використання.

В умовах сьогодення для досягнення високого рівня виробництва та запобігання його спаду необхідно здійснювати розрахунок потреби в запасах, аналізувати інтенсивність їх використання та ефективність виробництва продукції.

Аналіз ефективності використання виробничих запасів доцільно проводити у двох напрямках: традиційного аналізу абсолютних і відносних показників; якісного, кількісного факторного аналізу. В основу такого аналізу покладено критерій ефективності виробництва, який забезпечить систематизацію різноманітних підходів до розв'язання проблеми підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів.

Для проведення аналізу ефективності використання виробничих запасів підприємства пропонуються різні показники (табл.1).

Як свідчать дані, наведені в таблиці, для здійснення аналізу ефективності використання виробничих запасів вчені пропонують різноманітні показники, але найпоширенішими з них є матеріаловіддача та матеріаломісткість продукції. Найбільш узагальнюючим показником ефективності використання виробничих запасів є прибуток на 1 грн матеріальних витрат.

Неодмінною умовою здійснення аналізу виробничих запасів є вивчення причин зміни матеріаломісткості продукції. Такий аналіз здійснюють у три

етапи: матеріаломісткість усієї виробленої підприємством валової продукції, конкретного виду продукції та одиниці продукції.

1. Перелік показників, запропонованих різними авторами для аналізу ефективності використання виробничих запасів*

Автори	коефіцієнт обіговості виробничих запасів	коефіцієнт закріплення виробничих запасів	показник тривалості одного обігу	прибуток на гривню матеріальних витрат	матеріаловіддача	матеріаломісткість	матеріалоємність	питома вага матеріальних витрат у собівартості продукції
Бандоріна Л. М., Скороход О. Б., Яхтіна А. О.					+		+	
Єлісеєва О. К.		+		+	+	+		
Томчук О. Ф.	+	+	+					
Самко М. С.					+	+		+
Гамова О. В.	+		+	+	+	+		+
Колесніченко А. Ю.					+	+		

*Складено авторами на основі [1, 2, 4, 5, 8, 9].

З метою оцінки рівня матеріаловіддачі та виявлення причин її зміни, проводять аналіз матеріаловіддачі окремих видів продукції. За допомогою даних показників можна виявити внутрішні резерви підвищення ефективності виробництва на підприємствах аграрного сектору.

Для проведення всебічного аналізу виробничих запасів, який здійснюється поступово, по декількох етапах доцільно використовувати методику здійснення аналізу подану в табл. 2.

2. Комплексна методика аналізу виробничих запасів підприємства [8, с. 60]

Етапи	Інструментарій	Отримані результати
1. Проведення аналізу використання матеріальних ресурсів (виробничих запасів) за допомогою окремої методики		
Аналіз забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами	Метод горизонтального порівняльного аналізу	Оцінка потреби підприємства в матеріальних ресурсах
Оцінка ефективності використання матеріальних ресурсів	Коефіцієнтний метод, метод відносних різниць	Аналіз величини факторів, які впливають на ефективність використання матеріальних ресурсів
Аналіз структури запасів	Вертикального та	Визначення обґрунтованості

	горизонтального аналізу	та ефективності формування замовлень на матеріальні ресурси
Аналіз якості запасів	Бальний метод	Перевірка якості запасів
Аналіз матеріаломісткості	Метод відносних різниць	Рівень понесених витрат або внаслідок зміни матеріаломісткості
Виявлення внутрішньовиробничих резервів економії матеріальних ресурсів та оцінка їх впливу на обсяг виробництва	Метод базисних підстановок, коефіцієнтний метод	Оцінка впливу ефективності використання матеріальних ресурсів на величину матеріальних затрат
2. Побудова економіко-математичних моделей		
Побудова мультиплікативної моделі декомпозиції динамічного ряду виробничих запасів	Розрахунок трендової, циклічної, сезонної та випадкової складових даної моделі, визначення прогнозних значень виробничих запасів	Значення трендової, циклічної, сезонної та випадкової складових виробничих запасів; побудова графіків за розрахованими показниками
Побудова лінійної чотирифакторної регресійної економіко-математичної моделі	Методи кореляційного та регресійного аналізу	Виявлення загальних закономірностей, зв'язків та залежності між коефіцієнтом оборотності запасів та коефіцієнтом оборотності активів, поточної ліквідності, автономії, прогнозу банкрутства
3. Формування висновків про загальний стан підприємства, виділення найвагоміших показників впливу на ефективність використання запасів та доцільність прийняття відповідних управлінських рішень		

Дана методика є ефективною та результативною у практичній діяльності підприємств аграрного сектору, адже вона є універсальною, оскільки охоплює аналіз формування виробничих запасів на кожному етапі та отримання відповідних результатів для прийняття доцільних і ефективних управлінських рішень.

Підвищення ефективності використання виробничих запасів на підприємствах можливе за певних умов (рис. 2):

Підвищення ролі аналітичного забезпечення управління виробничими запасами полягає в обмеженості вітчизняних підприємств власними виробничими ресурсами, відсутності необхідної платоспроможності, кредитоспроможності та фінансової стійкості й прибутковості підприємств.

Отже, доцільно виділити основні напрями вдосконалення аналітичного забезпечення управління виробничими запасами, що передбачає:

- узагальнення теоретико-методичних основ аналізу виробничих запасів, визначення їх суті та класифікації;

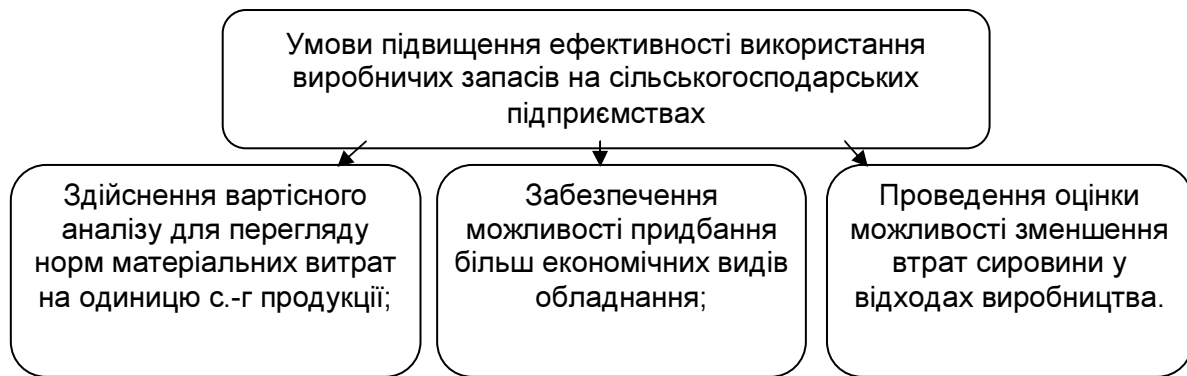

Рис. 2. Умови підвищення ефективності використання виробничих запасів на сільськогосподарських підприємствах

- удосконалення методико-організаційних основ фінансового та управлінського обліку виробничих запасів, як основного інформаційного джерела для проведення аналізу;
- проектування системи економічного аналізу та контролю ефективності використання виробничих запасів;
- розробка системи автоматизації обліково-аналітичних робіт в управлінні виробничими запасами [3, с. 56].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Неодмінною умовою досягнення високого рівня виробництва на сільськогосподарських підприємствах є проведення аналізу забезпеченості та ефективності використання виробничих запасів. Здійснення стабільного аналізу виробничих запасів на підприємствах аграрного сектору забезпечить запобігання негативним тенденціям, які стоять на заваді виконання основних виробничих завдань підприємства. Реалізація перелічених напрямів удосконалення аналітичного забезпечення управління виробничими запасами на підприємствах аграрного сектору дозволить не тільки зменшити втрати від утримання надлишкових запасів, але й уможливити вивільнення значної частини коштів та дасть змогу значно підвищити результативність їх фінансово-економічної діяльності.

Список літератури

1. Бандоріна Л. М. Факторна адитивна модель аналізу використання матеріальних ресурсів підприємства / Л. М. Бандоріна, О. Б. Скороход, А. О. Яхтіна // *Економіка и управление*. – Симферополь : РИО НАПКС. – 2013. – № 1. – С. 49–54.
2. Гамова О. В. Облік та аналіз ефективного використання виробничих запасів на металургійному підприємстві ВАТ «Дніпроспецсталь»/ О. В. Гамова // *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. – 2011. – С. 76–81.
3. Глібка О. В. Удосконалення обліку і розробка системи контролю та аналізу виробничих запасів підприємства / О. В. Глібка, С. В. Рилєєв // *Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ*. – Чернівці, 2006. – № 3. – С. 56
4. Єлісєєва О. К. Методологічні аспекти оцінки ефективності використання матеріальних ресурсів / О. К. Єлісєєва // *Економіка промисловості*. – 2006. –

№ 2. – С. 211–217. – Бібліогр. : 3 назв. ; укр.

5. Колесниченко А. Ю. Система оцінки ефективності використання матеріальних ресурсів / А. Ю. Колесниченко // Науковий вісник. – 2005. – № 15.1. – С. 222–226.

6. П(С)БО 9 "Запаси" : затв. наказом Міністерства фінансів України № 246 від 20.10.99 р. зі змінами та доповненнями.

7. Пушкар М. С. Фінансовий облік : підруч. / М. С. Пушкар. – Тернопіль : Карт-бланш, 2002. – 628 с.

8. Самко М. С. Розробка комплексної методики аналізу виробничих запасів підприємства / М. С. Самко // Управління розвитком. – 2013. – № 12. – С. 59–61.

9. Томчук О. Ф. Аналіз ефективного використання виробничих запасів підприємств [Електронний ресурс] / О. Ф. Томчук, Л. Кулик. – Режим доступу : http://sophus.at.ua/publ/2013_04_18_19_kampodilsk/sekcija_3_2013_04_18_19/analiz_efektivnogo_vikoristannja_virobnichikh_zapasiv_pidpriemstv/23-1-0-517

Рассмотрены основные методические подходы к анализу производственных запасов предприятий аграрного сектора. В частности, исследована методика анализа состояния, движения и эффективности использования производственных запасов предприятия, предложены направления совершенствования аналитического обеспечения управления производственными запасами на предприятиях аграрного сектора Украины.

Производственные запасы, анализ, аналитическое обеспечение.

The main methodological approaches to the analysis of inventories agricultural sector enterprises. The methodology of analysis of movement and efficient of inventories use are researched. The ways of improving of analytical maintenance of inventories management on the agricultural sector enterprises in Ukraine proposed.

Inventories, analysis, analytical providing.

УДК 681.518

АВТОМАТИЗАЦІЯ СИСТЕМИ ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

***О. І. Пляшко, М. В. Чирва,
О. П. Пархоменко, кандидат економічних наук
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана***

Наведено сучасні програмні продукти за сферами їх використання, визначено переваги та недоліки програмних продуктів